

materials, memoirs, scientific and popular science studios were owned by I. Bilykovskiy («Music Calendar»), S. Lyudkevych and Y. Yaroslavenko («Sunday»), B. Kudryk («Purpose», «Enlightenment»), R. Simovych («Towards the End»), V. Vytvytskyi («Ukrainian Music»). During the last decades of the XIXth - beginning of the XXth centuries, the «Dilo» newspaper traditionally published messages about the composer's new works, their concert performance, and his teaching and editorial activities. From the reviews it is clear that most of the choral, chamber-vocal and stage compositions of V. Matyuk sounded and were popular in Ukrainian concerts in Halychyna. The Ukrainian press covered in great detail the commemorative celebrations marking the 25th anniversary of the artist's death. The articles, reviews, memoirs and messages belonged to V. Barvinskyi («New Time», «Ukrainian Music»), V. Vytvytskyi («Ukrainian Music»), B. Kudryk («Purpose», «Enlightenment»), V. Bilotserkivskiy («Life and Knowledge»), R. Simovych («Towards the End»), V. Shchurat («New Time»), editorial offices of the newspaper «Dilo».

Novelty. The article systematizes the main in-life and posthumous (up to 1939) publications of the Ukrainian press of Halychyna concerning V. Matyuk's creative activity. In particular, his contribution to the formation of Ukrainian music criticism and journalism has been determined. On this basis, the aesthetic outlook of the artist was analyzed. Complex of articles and documentary materials that laid the foundations of scientific studies of the composer's creative personality were investigated.

The practical significant. The results of the study will further develop the scientific study of V. Matyuk's work, complement the historiography of Ukrainian musical culture and expand Halychyna's national music critic studies by 1939.

Key words: creative heritage of Fr. V. Matyuk, Ukrainian Musical Culture of Halychyna, Music Criticism, Ukrainian Press.

Надійшла до редакції 5.10.2019 р.

УДК 78.071(092):7.03(477.83/.86)

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОТЦЯ ЙОСИФА КИШАКЕВИЧА

Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри методики музичного виховання і диригування,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич
orcid.org/0000-0003-2153-8689
DOI.org/10.35619/ucpm.vi32.252
irynam65@ukr.net

Висвітлюються деякі аспекти культурно-мистецької й педагогічної діяльності священника, композитора, хорового диригента та громадського західноукраїнського діяча Йосифа Кишакевича. Найбільша увага надається перемишльському періоду життя митця, зокрема його учительській практиці в навчальних закладах Перемишля. Стверджується тісний взаємозв'язок педагогічної та композиторської діяльності Й. Кишакевича, а також визначається його роль у впровадженні народної мови українців Галичини в різні сфери культурного життя.

Ключові слова: Йосиф Кишакевич, навчальні заклади, Східна Галичина, педагогічна діяльність.

Постановка проблеми. Наприкінці XIX – початку XX ст. греко-католицькі священники Галичини, окрім душпастирських обов'язків, часто виконували й інші суспільно важливі функції. Дбаючи про всебічний розвиток пригнобленого в умовах бездержавного існування українського населення, свідомі свого впливу і можливостей, пасіонарні особистості з кола духовенства спрямовували свої зусилля на моральне, соціальне, національно-патріотичне, культурно-освітнє, економічне піднесення життя краю.

Одним з активних громадських діячів свого часу був священник, композитор, хоровий диригент Йосиф Кишакевич (1872-1953 рр.) – постать неординарна, по-своєму трагічна (зважаючи на складні перипетії його долі, особливо після утвердження на Західній Україні радянської влади), досі маловивчена, але безперечно талановита і багатогранна у своїй діяльності. І якщо композиторська та диригентсько-хорова творчість отця Й. Кишакевича знайшла певне (але далеко не повне) відображення у працях науковців, то його педагогічна діяльність досі не була предметом дослідження, хоча саме вона інспірувала появу багатьох музичних творів композитора.

Огляд останніх досліджень. Після постання незалежності України науковці отримали змогу вивчати творчу спадщину композиторів-священників, зокрема і Й. Кишакевича. Приурочені до 125-річчя від дня народження митця, майже одночасно вийшли у світ дві монографії: «Композитор о. Йосиф Кишакевич» В. Гордієнка [4] та «Творчість отця Йосифа Кишакевича» Л. Кияновської [11]. Не претендуючи на всеосяжність, ці ґрунтовні праці заклали підвалини наступних наукових досліджень різних граней творчого життя Й. Кишакевича. Деякі аспекти музичної діяльності композитора

висвітлювали у своїх дисертаціях С. Гуральна, І. Матійчин, Х. Флейчук. Окремі публікації присвятили Й. Кишакевичу Ж. Зваричук, С. Дацюк, Г. Стець, О. Гентош та Л. Петренко. Педагогічна діяльність Й. Кишакевича окреслювалася побіжно у згаданій вище монографії В. Гордієнка.

Метою пропонованої статті є висвітлення деяких аспектів педагогічної діяльності отця Й. Кишакевича, яка з різною мірою інтенсивності продовжувалася протягом його життя і мала значний вплив на музичну творчість композитора.

Виклад основного матеріалу. Йосиф Кишакевич був первістком у багатодітній родині знаного в краї архітектора Маркела Кишакевича. Саме батько, «колись дірігент церковного хору» [7; 59], став для своїх дітей першим учителем музики і «виключно під впливом батька музика зайняла чільне місце в житті брата і сестри: Йосиф став композитором, а Софія – чудовою піаністкою» [2]. Безперечно, що успішні педагогічні прийоми батьківської науки мали вплив і на формування уявлень Йосифа про методику початкової музичної освіти, а його становище старшого брата (окрім Йосифа у сім'ї було ще шестеро дітей) мимоволі накладало відбиток на характер хлопця, закладаючи такі важливі для майбутнього священника (і педагога!) риси, як відповідальність, комунікабельність, точність, акуратність, навіть певний педантизм¹.

Також значний вплив на музичну освіту майбутнього композитора мав професор Людвіг д'Арма Дітц, директор Перемишльської музичної школи, в якій у 1885-1888 рр. навчався хлопець [2]. Людвіг д'Арца Дітц (1850-1936 рр.) був учнем С. Монюшка, у Перемишлі він провадив всебічну музичну діяльність, керуючи міським музичним товариством, викладаючи музику та спів², komponуючи хоріві, сольні, інструментальні твори, видаючи посібники з хорового співу [1]. Був прекрасним педагогом для своїх учнів, надзвичайно тактовним, добрим і дружелюбним [17]. Сфера творчої практики професора розширила обрії музичних зацікавлень Й. Кишакевича, стимулюючи до подальшого активного розвитку.

Перші кроки, дотичні до музичної педагогіки, юний Й. Кишакевич здійснює уже під час навчання в Цісарсько-королівській гімназії у Перемишлі. Про стан диригентсько-хорової справи в гімназіях Східної Галичини свого часу писав С. Людкевич: «Хори в тих гімназіях, де українців третина або й четвертина, заступлені є в більшості або й майже виключно учениками українцями, що дуже рано показують велику охоту до співу, а пізніше й до «диригування»... Маю зовсім певні, відомі дані, що в більшій половині гімназій Східної Галичини хор з гімназійних учеників полишається ученикові, українцеві» [13, 59]. Тож і не дивно, що здібний хорист Й. Кишакевич береться до керування учнівським хоровим колективом, співаючи за потребою «по взору галицьких дірігентів – всіма голосами. Тоді також взяв ся він до організації студентської оркестри, приучивши ся яко тако грати на всіх інструментах» [7; 60]. З юнацьким запалом і відвагою беручись за різні ділянки музичної праці, Й. Кишакевич наполегливо навчався сам, а також сприяв музичному вихованню гімназійних (а згодом і семінарських) товаришів.

Зауважимо, що час навчання Й. Кишакевича в Цісарсько-королівській перемишльській гімназії став часом активної діяльності передових її викладачів, а також інших активних діячів краю, стосовно відкриття у Перемишлі другої (після Львова) україномовної гімназії на теренах Східної Галичини. Йосипу не довелося навчатися в україномовному класі (такі класи, так звані «паралельки», почали функціонувати з підготовчого класу в Перемишльській гімназії 1887 р. [15; 11], що, зрештою, призвело до відкриття у 1895 р. україномовної гімназії), але той дух національного самоствердження, який панував тоді в українському середовищі Перемишля, був відчутним як серед професорів гімназії, так і серед гімназистів, формуючи світогляд талановитого юнака. Цей дух, перші паростки якого проявилися ще на поч. ХІХ ст. у діяльності плеяди прогресивних греко-католицьких священників на чолі з отцем І. Могильницьким, в останні десятиліття ХІХ ст. проявився бурхливим розвитком усіх сфер українського життя Перемишля. Чималий вплив на цей розвиток мав і молодий Й. Кишакевич.

Отримавши освіту у Духовній семінарії (1891-1895, Львів-Перемишль) і маючи вже певні здобутки на ниві композиторської творчості, Й. Кишакевич активно поринає у культурно-освітнє середовище Перемишля, який на той час «став, після Львова, найбільшим скупченням українських шкіл: двомовної жіночої вчительської семінарії, Українського інституту для дівчат, Перемишської державної гімназії з українською мовою навчання» [5; 227]. Висвячений безженно 1896 р. і призначений префектом захристя, отець Й. Кишакевич поєднує у своїй діяльності працю педагога і музиканта: виконує обов'язки вчителя співу у Руському інституті для дівчат та Перемишльській державній гімназії, катехита при дівочій школі схоластики СС Бенедиктинок, організатора хорових колективів у Перемишському і Ярославському повітах [4; 21]. І саме для цих потреб у той час самовіддано пише музичні твори, адже українського (україномовного) репертуару на той час було обмаль. «В сім періоді життя можна справді подивляти Кишакевича», – пише перший його біограф Домет (В. Садовський) і обґрунтовує: – «Будучи дірігентом Бояна через 5 літ, положив так громадні заслуги коло розвою ... товариства співацького, що стало оно йти в заводи о первенство з

Львівським Бояном... Будучи рівночасно учителем співу в гімназії, писав для учеників літургічні пісні, а все ж найбільше труду посвячував для своїх учениць в дівочім інституті. Попри двох кантатах в честь покровителя Інститута, архієрея Чеховича, уложив він 3 світські хори на три жіночі голоси з фортеп'яном, пісні богослужбні а capella, а найбільшою его композицією для інститута був «Сон Галі», драматичні картини в 4 актах до деклямації і сьпіву в супроводі фісгармонії і фортеп'яну – кілька разів випроваджувану в Інституті самими інститутками» [7; 60-61]. До цього варто додати й спробу Й. Кишакевича написати у той час для своїх підопічних підручник «Історія музики», про перші рукописні 8 зошитів якого згадує В. Гордієнко [4; 28].

Треба зауважити, що піднесення громадської активності українців Східної Галичини наприкінці XIX ст. спиралося, власне, на таку гідну подиву самовіддану працю багатьох подвижників, які вірили, що спільними зусиллями вдасться розбудувати українське суспільне життя. Скупими повідомленнями у документах тієї доби, зокрема у Звітах ради товариства «Руський інститут для дівчат у Перемишлі», виявляються великі зусилля багатьох людей та організацій, які різною мірою та способами долучалися до розбудови цієї недержавної інституції. Спорадичними меценатами часто виступали і самі вчителі, допомагаючи комплектувати наочність до навчальних кабінетів, книги та періодичні видання для бібліотеки, необхідне облаштування для концертної зали, присвячуючи справам Інституту свої творчі зусилля і час. Так, у «Звіті...» 1898 р. адміністрація закладу дякує п. Тересі Несторовичевій, яка у вільний час безоплатно вчила дівчат, зокрема сиріт, гри на фортепіано [23; 4]. «Звіт...» 1899 р. складає подяку «трьом артистам: композиторови о. Й. Кишакевичеви за написане кількох спеціально для інститутських торжеств призначених музичних творів, артистови-малярови п. Ал. Скруткови за его праці около декорацій и п. д-рови В. Щуратови за написане двох цінних літературних творів, що рівно-ж спеціально Інституту присвячені» [24; 6]. Велику підтримку надавав отець Й. Кишакевич К. Лепянці, директору відкритої 1901 р. при Руському інституті музичної школи, долучаючись до її діяльності як учитель гри на цитрі – популярному на той час в колах галицької інтелігенції музичному інструменті [8; 6]. Зустрічаємо прізвище Й. Кишакевича і серед інших жертводавців, зокрема за його внесок в облаштування кабінету історії природи (колекція метеликів) [23; 6] та поповнення власними книгами бібліотеки Інституту для дівчат [24; 9], а також за матеріальну допомогу убогій молоді Перемишльської української гімназії [22; 34].

Важливо зазначити, що педагогічна праця Й. Кишакевича здійснювалася у послідовному націєствердному руслі: уроки релігії і співу навіть у польськомовних навчальних закладах Східної Галичини українцям провадилися рідною мовою. З відкриттям українських шкіл поступово здійснюється впровадження у навчання фонетичного правопису української мови, випередивши на деякий час інші сфери його використання. Цікавим прикладом є надрукований 7 березня 1896 р. народовецькою газетою «Діло» анонс на проведення молоддю 8 класу II гімназії в Перемишлі вечора пам'яті Т. Шевченка, у програмі якого бачимо і виконання чоловічим хором твору «Могила» Й. Кишакевича. У викладеному ще етимологією анонсі зазначається, що програма вечора «надрукована правописію фонетичною» [19; 3]. Використання української мови та фонетичного правопису стає важливою рисою не тільки світської, а й паралітургійної музики Й. Кишакевича, долучивши його до грона авторів нововасиліянської піснетворчості.

Загалом зміст музичної освіти в навчальних закладах Східної Галичини, зокрема у гімназіях, окреслено в монографії І. Курляк: «Спів викладався надобов'язково практично в усіх українських гімназіях. Учитель співу, маючи два заняття на тиждень, повинен був створити учнівський хор і підготувати для нього ряд пісень, які виконувалися учнями під час недільних літургій (у церкві), державних та релігійних свят, шкільних урочистостей, похорон тощо. У пісенному репертуарі переважав, в основному, релігійний напрям... Причиною такого добору репертуару було те, що в той час спів вважався, в першу чергу, засобом релігійно-морального виховання учнів» [15; 108].

Священнику і композитору Й. Кишакевичу нескладно було працювати саме в цьому напрямі, адаптовуючи свої твори для різних хорових складів, залежно від призначення. Ще під час навчання юнака у Львівській духовній семінарії він пише «Службу Божу» для жіночого хору, у якій Л. Кияновська виявляє «синтез народного напіву і професійного стилю церковної музики XIX ст.» [11; 17]. А 1898 р. як перший випуск «Церковної музичної бібліотеки» з'являється збірка Й. Кишакевича «Пісні підчас Служби Божої на триголосний хор жіночий або мужеський»³, яка отримує схвальний відгук як у тогочасній пресі («Видання красне, формат великий, уклад пісень правильний і легкий, слова народні, апробовані духовною владою» [22; 6]), так і в оцінці сучасних музикознавців («Вони [пісні] написані дуже майстерно, а разом із тим природно; їх рельєфна, пластична мелодика споріднена з романсовою лірикою галицьких композиторів, гармонічне заповнення та розташування голосів достатньо ефектні, діапазони зручні для дитячого співу» [11; 37]).

Також починають друкуватися окремі духовні пісні Й. Кишакевича у василіянському часописі «Місіонар». Так, уже 1899 р. на сторінках «Місіонаря» надрукована у двоголосому викладі тепер доволі відома коляда «Спи, Ісусе, спи», музику до якої написав Й. Кишакевич (нагадаємо, що В. Гордієнко роком її появи вважав 1922 р.) [4; 44]. А у 1901 – 1903 рр. «Місіонар» друкує цілу низку переспівів тогочасною українською мовою давніх пісень (переважно з «Богогласника») о. І. К., причому часопис, який ще притримувався етимології, друкує ці пісні фонетикою, зазначаючи: «На жадане Всч. о. автора печатано школьною правописією» [18; 184]. У статті «Василіянська пісня кінця XIX – першої пол. XX ст. крізь призму мовних процесів» нами обґрунтовано припущення, що автором цих переспівів був Й. Кишакевич [16; 58]. Додамо тільки, що митець і у своїй педагогічній діяльності долучався до літературної праці⁴, був автором віршованих текстів принаймні двох своїх духовних пісень («Коли утомлений» і «З плачем, сльозами»). Прикметно, що своїм побажанням о. І. К. пришвидшив повноцінний перехід «Місіонаря» на фонетичний правопис.

Окрім релігійних, учні на уроках співу вивчали і хорові твори світського змісту. Детальніше про тематику і навчальний репертуар музичної роботи Й. Кишакевича можна дізнатися зі «Звітів дирекції ц. к. II гімназії», в яких зазначено, що навчання співу відбувалося в чотирьох відділах по одній годині в тиждень, тобто сумарно – 4 години. Перемишльська українська гімназія належала до найбільших у краї, на той час у ній навчалося понад 400 учнів віком від 10 до 25 років, тому години в ній розподілялись так: дві години (відділи) передбачали вивчення теорії музики (окремо) у нижчих та вищих класах гімназії, а саме: «вступні відомості о голосі, тоні, система лінійна, поділ нот, ключі, знаки хроматичні, павзи, такт; гами майорові і мінорові, інтервали, наука о темпі, о знаках означаючих і змінюючи скорость темпа і силу тону. Вправи писання і читання нот і знаків музичних; утворювання гам *dur* і *moll*, музичні диктанти, співанє одноголосних пісень» [25; 20]. У вищій гімназії поглиблювалося вивчення зазначеного матеріалу, крім того «увзгляднено також науку гармонії» [25; 20]. Інші дві години (відділи) передбачали заняття мішаного та чоловічого хорів, репертуар яких на той час включав, окрім літургічних та паралітургічних пісень, концерти Д. Бортнянського, твори М. Вербицького, І. Лаврівського, М. Лисенка, А. Вахнянина, В. Матюка, С. Воробкевича, Ф. Колесси, Д. Січинського, Й. Кишакевича, Ф. Мендельсона.

Особливе місце у мистецькій діяльності українських навчальних закладів мало святкування пам'яті Т. Шевченка. Композиції на слова Кобзаря займають вагоме місце у творчості Й. Кишакевича, а успішно виконана у Львові кантата «На вічну пам'ять І. Котляревському» (1898 р.) сприяє широкому визнанню молодого композитора і диригента. На гімназійних Шевченківських вечорах, які готував Й. Кишакевич, також звучали його музичні твори, твори інших авторів, а «перед вечерком Т. Шевченка відбувались вправи оркестральні, в котрих брало участь 12 учеників» [25; 20]. Цим складом виконували твори М. Вербицького, Р. Шумана, М. Глінки, Ф. Тимольського та ін. [9; 17]. Як бачимо, Й. Кишакевич залучав своїх учнів і до ансамблево-оркестрового виконавства, мало популярного тоді серед українців Галичини, а якщо зважити, що окремих годин на таку підготовку не було передбачено, то можемо тільки дивуватися ентузіазму молодого педагога.

«Звіти...» з Руського інституту не містять деталізації музично-педагогічної роботи Й. Кишакевича, хоча саме цьому закладі, судячи з наведеної вище цитати В. Садовського, митець надавав найбільше уваги. Позитивні відгуки про публічні виступи інституток у часі становлення цього закладу [6; 3] свідчать про успішну роботу його вчителів, зокрема і Й. Кишакевича. О. Попович, наводячи слова В. Витвицького про гарну репутацію в Галичині Інституту для дівчат як солідної і знаменито вивіндуваної (високий рівень) інституції, пише: «Таке ж ексклюзивне було в ній виховання молодого українського жіночого покоління, в якому основну роль відігравала музична культура» [21; 65]. Не дивно, що саме в залі Руського інституту для дівчат 7 липня 1901 р. Й. Кишакевич провів свій перший в Галичині авторський концерт, який високо оцінювався у тогочасній пресі [26; 3] і, очевидно, став визначною подією в житті вихованок закладу.

Та вже наступного 1902 р. отець Й. Кишакевич направляється як військовий капелан до Ярослава, завершивши педагогічну працю в навчальних закладах Перемишля. Тим не менше, музичні твори талановитого композитора виконувалися в українських школах Східної Галичини, підготовлені іншими вчителями співу. Ще 1897 р. часопис «Руслан» друкує відгук на «піврічний попис учениць дівочого інститута СС Василіянок у Львові», в якому говориться: «На закінчене відспівав октет зложений з панночок ... під проводом о. Гузара а акомпаніяменті панни Філевичівної, в'язанку народних пісень «Рідні звуки», укладу Кишакевича. Виконанє сеї точки подобало ся також загально» [10; 3]. Хорові твори «Благослови» і «Кантата» Й. Кишакевича звучали у виконанні вихованок СС Василіянок на Святовому концерті у честь ювілею митрополита А. Шептицького (1926) [4; 104]. А зі «Звіту дирекції державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі за шкільний рік 1933-

1934» дізнаємося про виконання у звітному році «Співацьким кружком» низки музичних творів, серед яких – три композиції Й. Кишакевича [20; 62].

Та навіть виконуючи у різних місцевостях обов'язки військового капелана, о. Й. Кишакевич продовжує писати і видавати музичні твори, з дидактичною метою komponуючи їх для різних виконавських складів. У той час з його пера з'являється багато високопатріотичних хорів, але й духовна музика не залишається поза увагою автора. Василянський «Місіонар» у 1909-1911 рр. рясніє прізвищем композитора, надрукувавши у двоголошому викладі п'ятдесят (!) його духовних пісень. По можливості Й. Кишакевич виявляє і свої педагогічні здібності – в польових умовах готує до гімназійної матури (іспиту зрілості) мобілізованого 1907 р. до армії майбутнього громадського діяча, журналіста і педагога Івана Проця, яку той склав 1910 р. в Академічній гімназії у Львові [14; 262].

У міжвоєнний період о. Й. Кишакевич призначений капеланом при загальному шпиталі у Львові і обраний радником митрополичої консисторії [4; 39]. У той час композитор багато часу приділяє написанню нових та опрацюванню створених раніше музичних творів. І хоча як учитель у навчальних закладах він уже не практикує, у своїй творчості не оминає потреб учнівських хорових колективів. А для урочистого проведення 1933 р. святкувань «Українська молодь – Христові» пише духовну пісню «О спомагай нас, Діво Маріє», яка стала гимном цієї організації.

Важливо згадати ще один аспект педагогічної діяльності митця. Як далекоглядний громадський діяч та композитор, який вболівав за справу музичної освіти української молоді Галичини, Й. Кишакевич ще в перемишльський період долучився до ініціативи В. Матюка та В. Садовського щодо організації «Союзу співацьких і музичних товариств» заради відкриття в краї українського музичного навчального закладу. І хоча безпосередньо у заснуванні Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка священник участі не брав та був задіяний у підготовчій роботі як член комітету, який готував з'їзд українських музикантів Галичини (1899 р.), та учасник перемишльського зібрання на чолі з В. Садовським, де обговорювалися питання професіоналізації музичного життя галицьких українців (1902 р.) [3; 12-15].

Згодом Й. Кишакевич бере участь у роботі Музичного товариства ім. М. Лисенка, зокрема на засіданні виділу від 26 травня 1917 р. обраний членом шкільної комісії [12; 280]. А у 20-х роках ХХ ст. він сам стає членом виділу Музичного товариства [12; 316], бере активну участь у дискусіях, більшість з яких стосувалася розбудови Музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові та його філій в інших містах. І хоча у 30-ті роки ХХ ст. отець Й. Кишакевич вже менше приділяє часу роботі Музичного товариства ім. М. Лисенка, багаторічна праця митця в цій організації заслуговує окремого дослідження.

Висновки. Багатогранна діяльність отця Й. Кишакевича, спрямована на розбудову культурно-освітнього життя галицьких українців, не може бути адекватно оцінена без урахування всіх її аспектів. Талановитий композитор і хоровий диригент, Й. Кишакевич багато сил віддавав справі музичної освіти української молоді Галичини як учитель-практик, автор музичних творів, організатор музичних колективів, громадський діяч. У різній мірі протягом життя віддаючись педагогічній праці, священник зробив свій внесок у розвиток української за мовою і змістом музичної освіти, прямо (в учительській практиці) чи опосередковано (через громадську діяльність, через музичну творчість) сприяючи її розвитку.

Примітки:

¹ Деякі зі згаданих рис виявляються в побіжному описі В. Гордієнком архіву Й. Кишакевича [4; 21], нотна частина якого зараз знаходиться в Палаці мистецтв ім. Т. і О. Антоновичів ЛННБ ім. В. Стефаника.

² Серед талановитих вихованців Л. Дітца була і знана піаністка та диригентка О. Ціпановська.

³ Ця збірка згодом перевидана для жіночого хору як ч. 9 «Духовно-музичних творів Й. Кишакевича».

⁴ Про це див.: Гордієнко В. Композитор о. Йосиф Кишакевич [4; 27-28].

Список використаної літератури

1. Бісага М. Людвіг д'Арма Дітц. URL: <https://archiwummuzyczne.pl/musics/people/2822> (дата звернення: 11.02.2020).
2. Гентош О., Петренко Л. Йосиф Кишакевич. З музикою крізь життя. URL: https://zaxid.net/yosif_kishakevich_z_muzikoyu_kriz_zhittya_n1268896 (дата звернення: 07.02.2020).
3. Горак Я. З'їзд українських музик 1899 року: до історії нереалізованої події. *Наук. зап. Тернопіль. нац. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2012. № 2. С. 9-17.
4. Гордієнко В. Композитор о. Йосиф Кишакевич. Львів: Поклик сумління, 1998. 111 с.
5. Грицковян Я. До історії просвітницького руху в Перемишлі. *Перемишль і перемиська земля протягом віків* / Ред. С. Заброварного. Перемишль-Львів, 1996. С. 223-232.

6. Дівочий інститут у Перемишлі. *Руслан*. Ч. 141. 1897. 27 черв. (6 лип.). С. 3.
7. Домет (Садовський В.). Йосиф Кишакевич. Біографічний начерк. *Альманах музичний*. Львів: Друкарня НТШ, 1904. С. 57-62.
8. Звіт виділу товариства «Рускій інститут для дівчат в Перемишлі» за рік 1902. Перемишль, 1902. 13 с.
9. Звіт дирекції ц. к. II гімназії в Перемишлі за рік шкільний 1899/900. Перемишль, 1900. 43 с.
10. Звіт дирекції державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі за шкільний рік 1933-34. Перемишль, 1934. 92 с.
11. Кияновська Л. Творчість отця Йосифа Кишакевича. Львів: Поклик сумління, 1997. 96 с.
12. Книга протоколів Музичного товариства ім. М. Лисенка. Тернопіль: Астон, 2014. 424 с.
13. Кобрин Н. В. Музично-освітня система лисенківської доби в Галичині. *Наук. вісник Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського*. Київ, 2018. Вип. 121. С. 46-58.
14. Комариця М. Проць Іван. *Українська журналістика в іменах*. Вип. 5. Львів, 1998. С. 262-263.
15. Курляк І. Українська гімназійна освіта в Галичині (1864-1918 рр.). Львів, 1997. 222 с.
16. Матійчин І. Василянська пісня кінця XIX – першої половини XX ст. через призму мовних процесів. *Молодь і ринок*. 2015. № 9. С. 54-59.
17. Мейснер А. Людвіг д'Арма Дітц. URL: <http://www.pbp.webd.pl/tkop/dietz.htm> (дата звернення: 16.02.2020).
18. Місіонарь. Жовква: Печатня ОО. Василянъ, 1901.
19. Новинки. *Діло*. Ч. 53. 7 (19) марта 1896. С. 3.
20. Новинки. *Руслан*. Ч. 17. 1897. 22 січня (3 лютого). С. 3.
21. Попович О. Музична діяльність Українського інституту для дівчат у Перемишлі. *Na pograniczu kultur. Na pograniczu kultur*. Przemyśl, 2000. С. 63-66.
22. Рецензія на «Пісні під час Служби Божої» Й. Кишакевича. *Посланник*. 1900. Ч. 12. С. 6.
23. Справозданє виділу товариства Рускій інститутъ для дівчатъ в Перемышлі. Перемышль, 1898. 14 с.
24. Справозданє виділу товариства Рускій інститутъ для дівчатъ в Перемышлі. Перемышль, 1899. 22 с.
25. Справозданє дирекції ц. к. II гімназії в Перемишлі за шкільний рік 1898-1899. Перемишль, 1899. 47 с.
26. Учасникъ. Композиторскій концертъ о. І. Кишакевича въ Перемышлі. *Діло*. Ч. 155. 1901. 12 (25) лип. С. 2-3.

Reference

1. Bisagha M. Ljudvigh d'Arma Ditec. URL: <https://archiwummuzyczne.pl/musics/people/2822> (data zvernennja: 11.02.2020).
2. Ghentosh O., Petrenko L. Josyf Kyshakevych. Z muzykoju krizj zhyttja. URL: https://zaxid.net/yosif_kishakevich_z_muzikoyu_kriz_zhyttja_n1268896 (data zvernennja: 07.02.2020).
3. Ghorak Ja. Zjizd ukrajinsjkykh muzyk 1899 roku: do istoriji nezrealizovanoji podiji. Naukovi zapysky Ternopiljskogho nacionalnogo pedagohichnogho universytetu im. V. Ghnatjuka. Serija: Mystectvoznastvo. 2012. # 2. S. 9-17.
4. Ghordijenko V. Kompozytor o. Josyf Kyshakevych. Ljviv: Poklyk sumlinnja, 1998. 111 s.
5. Ghryckovjan Ja. Do istoriji prosvitnycjogho rukhu v Peremysli. Peremyslj i peremysjka zemlja protjaghom vikiv / Red. S. Zabrovarnogho. Peremyslj-Ljviv, 1996. S. 223-232.
6. Divochnyj instytut v Peremysli. Ruslan. Ch. 141. 1897. 27 chervnja (6 lypnja). S. 3.
7. Domet (Sadovskij V.). Josyf Kyshakevych. Biografichnyj nacherk. Aljmanakh muzychnyj. Ljviv: Drukarnja NTSh, 1904. S. 57-62.
8. Zvit vydjilu tovarystva «Ruskij instytut dlja divchat v Peremysli» za rik 1902. Peremyslj, 1902. 13 s.
9. Zvit dyrekcyi c. k. II ghimnaziji v Peremysli za rik shkilnyj 1899/900. Peremyslj, 1900. 43 s.
10. Zvit dyrekcyi derzhavnoji ghimnaziji z ukrajinskoju movoju navchannja v Peremysli za shkilnyj rik 1933-34. Peremyslj, 1934. 92 s.
11. Kyjanovsja L. Tvorchistj otcja Josyfa Kyshakevycha. Ljviv: Poklyk sumlinnja, 1997. 96 s.
12. Knygha protokoliv Muzychnogho tovarystva im. M. Lysenka. Ternopilj: Aston, 2014. 424 s.
13. Kobryn N. V. Muzychno-osvitnja systema lysenkivskoj doby v Ghalychyni. Naukovyj visnyk Nacionalnoji muzychnoji akademiji Ukrajinu im. P. Chajkovskogho. Kyjiv, 2018. Vyp. 121. S. 46-58.
14. Komarycja M. Procj Ivan. Ukrajinsjka zhurnalistyka v imenakh. Vyp. 5. Ljviv, 1998. S. 262-263.
15. Kurljak I. Ukrajinsjka ghimnazijna osvita v Ghalychyni (1864-1918 rr.). Ljviv, 1997. 222 s.
16. Matijchyn I. Vasylijansjka pisnja kincja XIX – pershoji polovyny XX . cherez pryzmu movnykh procesiv. *Molodj i rynek*. 2015. # 9. S. 54-59.
17. Mejsner A. Ljudvigh d'Arma Ditec. URL: <http://www.pbp.webd.pl/tkop/dietz.htm> (data zvernennja: 16.02.2020).
18. Misionarj. Zhovkva: Pечатnja OO. Vasylijanъ, 1901.
19. Novynky. Dilo. Ch. 53. 7 (19) marta 1896. S. 3.
20. Novynky. Ruslan. Ch. 17. 1897. 22 sichnja (3 ljutogho). S. 3.
21. Popovych O. Muzychna dijalnistj Ukrajinjskogho instytutu dlja divchat u Peremysli. Na pograniczu kultur. Na pohranychchi kuljur. Przemyśl, 2000. S. 63-66.
22. Recenzija na «Pisny pid chas Sluzhby Bozhoji» J. Kyshakevycha. Poslannyk. 1900. Ch. 12. S. 6.

23. Spravozdanje vydilu tovarystva Ruskij ynstitut dlja divchatъ v Peremyshly. Peremyshly, 1898. 14 s.
24. Spravozdanje vydilu tovarystva Ruskij ynstitut dlja divchatъ v Peremyshly. Peremyshly, 1899. 22 s.
25. Spravozdanje dyrektsiji s. k. II ghimnaziji v Peremyshly za shkyl'nyj rik 1898-1899. Peremyshly, 1899. 47 s.
26. Uchastnykъ. Kompozytorskiy koncertъ o. I. Kyshakevycha vъ Peremyshly. Dilo. Ch. 155. 1901. 12 (25) lypnja. S. 2-3.

ХУДОЖЕСТВЕННО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СВЯЩЕННИКА ИОСИФА КИШАКЕВИЧА

Матийчин Ирина Мстиславовна – кандидат искусствоведения,
доцент кафедры методики музыкального воспитания и дирижирования,
Дрогобычский государственный педагогический университет
им. И. Франка, г. Дрогобыч

Освещаются некоторые аспекты педагогической деятельности священника, композитора, хорового дирижера и общественного деятеля Иосифа Кишакевича. Наибольшее внимание предоставляется перемышльскому периоду жизни художника, в частности его учительской практике в учебных заведениях Перемышля. Утверждается взаимосвязь педагогической и композиторской деятельности И. Кишакевича, а также определяется его роль во внедрении народного языка украинцев Галичины в разные сферы культурной жизни.

Ключевые слова: Иосиф Кишакевич, учебные заведения, Восточная Галичина, педагогическая деятельность.

PEDAGOGICAL ACTIVITY OF FATHER JOSYF KYSHAKEVYCH

Matiychyn Iryna – PhD, Associate Professor of
the Department of Technique of Musical Education and Conducting,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

The paper covers some aspects of pedagogical activity of priest, composer, choir conductor and public figure Josyf Kyshakevych. Much attention is devoted to Przemyśl life period of Josyf Kyshakevych, in particular his teaching practice in the educational institutions of Przemyśl. The paper highlights the interrelation between his pedagogical and composer activities, as well as his role in introducing the Ukrainian language of Halychyna Ukrainians into different areas of cultural life.

Key words: Josyf Kyshakevych, educational institutions, Eastern Halychyna, pedagogical activity.

UDC 78.071(092):7.03(477.83/.86)

PEDAGOGICAL ACTIVITY OF FATHER JOSYF KYSHAKEVYCH

Matiychyn Iryna – PhD, Associate Professor of
the Department of Technique of Musical Education and Conducting,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

The aim of this paper is to cover some aspects of Father Josyf Kyshakevych's pedagogical activity, which continued throughout his life and had a significant impact on the composer's music.

Research methodology. To develop this topic the following research methods were used: searching-bibliographic (when studying sources and scientific literature on the research subject), personalistic-biographical (when researching and comprehending the facts of J. Kyshakevych's creative life, as well as outlining the stages of his pedagogical activity), historical retrospective (when identifying the socio-cultural context of his pedagogical activity).

Results. The findings show that J. Kyshakevych was involved in pedagogical activity throughout his life to varying degrees. It was as a teacher at the educational institutions of Przemyśl that J. Kyshakevych made his biggest impact not only on music education of his students, but also on Ukrainianization of the educational and cultural environment of the region. Besides, his pedagogical activity inspired him to compose many of his musical works.

Novelty. The paper first addresses J. Kyshakevych's pedagogical activity as a subject of research and highlights some of its previously unknown aspects. It shows the continuity of the composer's efforts for the sake of music education development throughout his life (from his teaching practice to participation in the Mykola Lysenko Music Society), along with the creation of musical works of didactic purpose.

The practical significance. The results of the study can be used in teaching «History of Ukrainian Music» and «Technique of Music Education» at secondary and higher education institutions, as well as in further research into the history of Ukrainian music education.

Key words: Josyf Kyshakevych, educational institutions, Eastern Halychyna, pedagogical activity.

Надійшла до редакції 20.11.2019 р.